

OLYMPIALAISET SUOMESSA 1952 JA AULANKO

Tunnetuin olympiamaa on varmaankin Kreikka. Maailmalla on toinen toistaan kuuluisampia olympiakaupunkeja. Hämeenlinna on niiden rinnalla lähes tuntematon. Vaikka sen nimi ei mainosten taivaalla loistakaan, tosiasia on se, että Hämeenlinna oli aikoinaan ja on edelleen virallinen olympiakaupunki.

Vuonna 1948 pidettiin Lontoossa ensimmäiset sodanjälkeiset olympiakisat. Tykit olivat pari vuotta aikaisemmin vaienneet, eivätkä kansat ja kansakunnat olleet vielä valmiita tulemaan yhteisiin kisoihin. Näin tapahtui seuraavissa olympialaisissa eli Suomen kisoissa. Maamme oli itsenäinen ja odotukset maailmalla ja tietysti kotimaassa olivat valtavat kisojen onnistumiselle. Suomessa oli aina ensimmäisestä osallistumisestamme lähtien vuonna 1906 tunnettu suurta mielenkiintoa olympiakisoja kohtaan eikä vähiten siksi, että suomalaiset urheilijat olivat niissä menestyneet hyvin.

Syyskuussa 1947 perustettiin XV Olympia Helsinki 1952 ry-niminen yhdistys, jonka hallitus toimi kisojen virallisena järjestelytoimikuntana. Tämän yhdistyksen jäseninä olivat Suomen Olympialainen Komitea siihen kuuluvine keskusjärjestöineen ja erikoisliittoineen, Suomen valtio ja Helsingin kaupunki. Aluksi sen puheenjohtajana oli Eik von Frenckel ja vuodesta 1950 kenraalimajuri A.E.Martola. Urheilujaoston johtajana oli kenraalimajuri Yrjö Valkama.

Puolustusvoimiin perustettiin vuonna 1947 ns. puolustusvoimain olympialainen yleistoimikunta. Puheenjohtajana oli kenraalimajuri U. Poppius ja sihteerinä pääesikunnan liikuntakasvatustoimiston päällikkö majuri Matti Koskenmies, joka oli ollut mm.Suomen sotilashiihtomaajoukkueen johtajana St. Moritzin talvikisoissa ja nykyaikaisen 5-ottelujoukkueen johtajana MM-kisoissa Sveitsissä 1950. Noina aikoina 5-ottelu nivoutui hyvinkin voimakkaasti sotilasurheiluun. Mutta oli selvää, että puolustusvoimain panosta tarvittaisiin muuhunkin olympialaisten aikana.

”Puolustusvoimat olikin vaikuttajana myös siihen, että Hämeenlinnasta, vanhasta varuskuntakaupungista ja nykyaikaisen 5-ottelun Suomen mestaruuskilpailujen pitopaikasta, tuli HELSINGIN OHELLA SUOMEN TOINEN OLYMPIAKAUPUNKI 1952.

OLYMPIA JA AULANKO 2

Lähteinä seuraavassa ovat kirja Hämeenlinnan olympialaiset 1952, sanomalehtileikkeet ja mahdollisesti myös haastattelut. – Viidellä seuraavalla sivulla Aulankoa koskevat olympia-asiat on kirjoitettu sinisellä.

Vuonna 1950 rakennutti Hämeenlinnan kaupunki (tammi-elokuu) Ahvenistolle veikkausvoittovaroin ajanmukaisen ja kansainväliset vaatimukset täyttävän uimastadionin.

Vuonna 1950 Helsinki myöntyi siihen, että Hämeenlinnassa suoritetaan nykyaikaisen 5-ottelun lajit. Hämeenlinnan kaupunginjohtaja K. Pellinen oli neuvotteluissa mukana. – Hämeenlinnan paikallinen olympiatoimikunta päätti, että kisapaikat ovat Ahvenistolla miekkailua lukuun ottamatta, mutta siellähän sekin aikanaan oli.

Kisajoukkueiden, johtajien, tiedottajien ym. majoitus päätettiin keskittää Aulangolle, jonne oli tosin saatava lisätiloja.

Vuonna 1951 perustettiin Hämeenlinnaan työvaliokunta. ”Kevyen Prikaatin esikunta jolla sellaisenaan sopi rungoksi myös Hämeenlinnan olympiakisojen järjestelyjä ja niiden johtamista varten. Kev.Pr. ottikin asian voimakkaasti omakseen ja prikaatin voimin tehtiin kaikkea työtä, missä miehiä, lapioita ja pioneeritaitojakin tarvittiin. Näin syntyivät mm. olympialaiset ratsastus- ja juoksuradat, samoin ampumarata.”

”Sopivana kokeiluna ja apuna olivat heinäkuussa 1951 Hämeenlinnassa suoritettut nykyaikaisen 5-ottelun SM-kilpailut, joihin saapui olympialaisia ennakoiden osanottajia myös Ruotsista ja Sveitsistä.”

”Kilpailut keskitettiin Aulangon maastoon, joka palveli olympiakisoja harjoitusratana. SM-kisat antoivat uskoa ja varmuutta siitä, että myös olympiakisoista selvittäisiin, vaikka paljon puutteita vielä havaittiinkin. Myös henkilökunta pääsi näin perehtymään tehtäviinsä.”

”Tässä yhteydessä tehtiin päätös ns. johtorakennuksen ja viiden miekkailukatoksen rakentamisesta Ahvenistolle lähelle uimastadionia.”

Tässä vaiheessa oli vielä epä tietoista, kuinka paljon urheilijoita ja muuta väkeä pitäisi mahtua ottelulajien suorituspaikoille. Sen vuoksi tehtiin Ahvenistolle 10 miekkailukatosta.

Kaupungin urheilulautakunta ja kisojen yleissihteeri O. Välimaa kävivät neuvottelemassa useiden henkilöiden luona ,mm. Lauri Karin. Niinpä sitten 4.2.1952 pidettiin Hämeen Suojassa kokous, johon kutsuttiin kaikkien hämeenlinnalaisten urheiluseurojen edustajat. Paikalla oli 15 seurasta 33 henkilöä.

Aulangolla pidettiin tiedotustilaisuus lehdistölle. Läsnä oli yli 30 toimittajaa, jotka keskustelivat kisoista ja muonituksesta sekä järjestettiin onnistuneet opaskurssit.

Soihtuviestin reitti ja viestinviejät päätettiin tarkasti etukäteen. Niinpä 17.7.1952 tuli tuotiin Kaurialan kentälle. Tulen kulku Kreikan Olympoksesta poikkesi matkalla Helsinkiin vain Hämeenlinnassa . Kun tuli lähti täältä eteenpäin kohti Helsinkiä, oli sitä saattamassa suuri joukko kaupunkilaisia aivan niin kuin tulen saapuessa kaupunkiin.

Kun tuli lähti Helsinkiin oli tapahtumassa yksi särö: Aulangolla jo majoitettuna olevat urheilijat eivät olleet sitä saattamassa matkaan. Kukaan ei ollut huomannut kutsua heitä mukaan.

Totta kai joku huolestunut kirjoitti jo Hämeen Sanomien yleisön osastoon siitä, että poliisin pitäisi puuttua ”kaupunkikuvaa häiritseviin kaduilla vetelehtijöihin”.

Nykyaikaisen 5-ottelun luoja paroni de Coubertin suunnitteli ja nykyaikaisti lajin jo ennen Tukholman kisoja 1912. Viisiottelu on nykyajan ritareita vastaava kilpaurheilulaji, joka tuo esille kaksintaistelulajin (miekkailu ja ammunta) sekä taidon liikkua maastossa (ratsastus, uinti, maastojuoksu).

Luutnantti Henrik Avellan oli ensimmäinen suomalainen 5-ottelija. Hänen uransa alkoi Pariisin kisoissa 1924 (5.sija).

Olympiavuoden näköaloja

Olympiahymnin sävelsi kansakoulunopettaja Kaarlo Armas Linjama Muuramesta.

Kansainväliseen olympiakomiteaan kuului jo vuodesta 1919 Erik von Frenckell ja Suomen olympiakomiteaan vuodesta 1947.

Aulangolle rakennettiin uusia majoitustiloja 1952, samoin rakennettiin Helsingin olympiaterminaali. – Suomeen rantautui coca-cola Hollannista ja scooter eli potkulauta – Veikko Huovinen julkaisi ”Havukka-ahon ajattelijan” ja Martti Kurjensaari (hämeenlinnalainen kirjailija) ”Syntynyt Suomessa”. – Hämeenlinnan Työväenteatteria johti Lauri Leino. Vuonna 1952 sillä oli 147 näytöstä, ja se sai valtionapua 1.040.00 mk.

SF esitti ”Muhoksen Mimmiä” ja ”Lentävää kalakukkoa”. Orko – Leminen, tuottaja ja ohjaaja, tekivät pari urheiluaiheista olympiaelokuvaa, ”Kultaa ja kunniaa” sekä ”Maailmat kohtaavat”.

29.6.1952 Long Beachissa Kaliforniassa kruunattiin Armi Kuusela maailman kauneimmaksi.

Hämeenlinnassa juhlisti olympialaisia sirkus seeproineen ja apinoineen. – Työväenteatterissa hääri Nummisuutarien Eskona itse Vilho Siivola, EHO mainosti infragrilliä ja SF esitti Hämeenlinnassa elokuvaa ”On lautalla pienoinen kahvila”!

VIISIOTTELUN LAJIT JA LAJISELOSTUKSET PITÄÄ JOKAISEN OPETELLA ITSEKSEEN. SIIS: RATSASTUS, AMMUNTA, MIEKKAILU, MAASTOJUOKSU JA UINTI.

Toiveita ja odotuksia

Odotukset kisoissa menestymiselle olivat varsin korkealla, koska lajissa oli menestytty hyvin olympiadin aikana 1948-52. Suomen 5-ottelun olympiajoukkueeseen kuuluivat Lauri Vilkkö, Olavi Mannonen, Olli Rokka ja varalla Arvi Vilhunen.

Lauri Vilkkö: ”Omat kokemukseni ja muistoni Hämeenlinnan Olympialaisista nykyaikaisen 5-ottelun osalta ovat yksinomaan positiivisia itse kilpailussa sattuneista vastoinkäymisistä huolimatta. Helsingin olympialaisten ainutlaatuinen henki eli ja vaikutti myös Hämeenlinnassa ja Ahvenistolla”.

HÄMEENLINNAN KISOJA EDELTÄVÄ VIIKKO

-to 10.7.

Läsnä olivat USA:n ja Etelä-Afrikan joukkueet. Lippurivistöön tuli samana päivänä vielä Argentiinan lippu. Näin siis Kisakylässä Aulangolla.

Kisakylän avajaiset suoritti kenraaliluutnantti Uolevi Poppius . Hän toivotti urheilijat tervetulleeksi kisakylään. Juhlatilaisuus alkoi tasan klo 9.00 Sotilaspojalla, olympiafanfaarilla ja Maammelaululla. Urheilijat seisoivat rivissä oman maan lippusalon edessä. ”USA:n ja Etelä-Afrikan joukkueiden johtajat esittivät oman tervehdyksensä kisakaupungille. Pieni joukko kaupunkilaisia oli seuraamassa protokollaan kuuluvia menoja.” (tarkemmin teoksessa Hämeenlinnan olympialaiset 1952; myös seuraavien päivien ohjelma tarkemmin kirjassa).

-pe 11.7. Viimeistelytyöt Ahvenistolla jatkuivat kuumeisesti. Kisakylässä metsästettiin nimikirjoituksia. Suosittu oli Chilen kapteeneista koostuva joukkue, jota johti everstiluutnantti!

-la 12.7.

Ainoa valitus, mikä kisäkylästä kuului oli se, että Suomen kesä on liian koea eteläamerikkalaisille urheilijoille.

HARJOITUSOLOSUHTEITA KEHUTTIIN ERINOMAISIKSI!

-su 13.7. Liput kävivät kohtalaisen hyvin kaupaksi eri lippupisteissä, lähinnä niiden myyntiä varten perustetuissa kojuissa.

-ma 14.7. Kaupungissa pidettiin Keskuskoulussa messut, joilla esiteltiin kaupungin teollisuutta ja kauppaa . – Viipurin Taiteenystävien kokoelmat olivat esillä Taidemuseossa. - Sirkus ilahdutti yhteiskoulun kentällä. – Parkkipaikkoina olivat lyseon piha, Poltinahon markkinapaikka, Kaupunginpuisto ja jääkiekkostadion. – Ruokapaikkoja oli Ahvenistolla, keskuskoulussa, Kaupunginpuistossa, lyseossa ja Myllymäen koulussa. – Naisten yhteismajoitus oli Myllymäen koulussa ja miesten lyseossa.

Joka päivä järjestettiin linja-autokierroksia reitillä keskikaupunki – linna – Hattulan Pyhän Ristin kirkko – Aulanko – matkatoimisto. - Vesibussiristeily Vanajanselälle kesti kolme tuntia.

Viisiotteluun osallistuneet maat ja urheilijoiden määrä maittain:

Argentiina (3 urheilijaa), Belgia (1), Brasilia (3), Chile (3), Etelä-Afrikka (1), Iso-Britannia (3), Italia (3), Itävalta (2), Meksiko (3), Neuvostoliitto (3), Portugali (3), Ranska (3), Ruotsi (3), Saksa (3), Suomi (3), Sveitsi (3), Unkari (3), Uruguay (3), Yhdysvallat (3), Yhteensä siis 53 urheilijaa 19 maasta.

Aulangolla oli komendantti ja ja osaa ottavilla mailla yhteysupseerit. Komendantin toimisto sijaitsi Toiselassa, joka oli Kuusiston vieressä oleva punainen puurakennus.

-ti 15.7.

Saunat olivat kovassa käytössä koko kaupungissa urheilijoiden ja johtajien käytössä.

-ke 16.7. Olympiatuli saapui kaupunkiin ja paloi seuraavan sateisen yön Kaurialan kentällä.

Aulangolla järjestettiin urheilijoille tutustumistilaisuus, jossa olivat läsnä Hämeenlinnan kaupungin viralliset edustajat. Juhlassa puhuivat kansainvälisen 5-otteluliiton ruotsalainen puheenjohtaja, presidentti, kenraali Gustaf Dyrssen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Matti Alanko. VASKITORVILLA PUHALLETTU OLYMPIAFANFAARI SOI ENSIMMÄISEN KERRAN AULANGON HOTELLIN SISÄTILOISSA! Kaupunginorkesteri soitti Tauno Marttisen johdolla

Sibeliuksen Finlandian ja Heikki Mikkola esitti yksinlaulua. Maaherra Sigurd Mattson puhui hengen ja urheilun nostattamisesta sfääreihin.

-pe 18.7. Olympiatuli lähti Helsinkiin.

-su 20.7. Hämeenlinnan kisaviikon avajaisten tunnelma Ahvenistolla oli välitön ja lämmin..

Luonto muodosti suurenmoisen näyttämön, kesäpäivä oli ihastuttava ja ja laineet loiskuivat hiljaa juhlapaikan hiekkarantaan(em. teoksesta). Hyvin tarkka selostus avajaisista on teoksessa Hämeenlinnan olympialaiset sivuilla 63-64.

Samoin seuraavan viikon kisaohjelmasta on hyvä selvitys ko. teoksen sivuilla 64-68.

SEURAAVASSA VAIN MUUTAMIA TULOKSIA:

21.7. Ratsastus: Ruotsi, Unkari, USA

22.7. Miekkailu: Ruotsi, Unkari, USA

23.7. Ampuminen: Unkari, Ruotsi, USA

22.7. Uinti: Unkari, Ruotsi, USA, Suomi

Illalla pidettiin uimastadionilla ”Venetsialaiset”, joihin osallistui 7000 katselijaa.

25.7. Maastojuoksu: Unkari, Ruotsi Suomi = maiden välinen lopputulos 5-ottelusta

OLYMPIA JA AULANKO 3

SEPPO SAARINEN

HAJAHAVAINTOJA

Suomen kisat olivat ensimmäiset, joissa siviilejä oli osanottajina nykyajan 5-ottelussa. Mukana olivat myös ensi kertaa neuvostoliittolaiset.

Osanottaja Olavi Rokka: ”Ensin ratsastetaan, kunnes ratsu ammutaan alta. Sitten miekkaillaan ja ammutaan, uidaan joen yli ja juoksemalla tuodaan viesti perille.”

”Hämeenlinnan kisatapahtumien kisakylänä toimivat Aulangon hotelli, Katajiston kartanorakennus ja kaksi kisoja varten pystytettyä parakkia. Aulangon maastossa olivat myös harjoitusradat pistooliammuntaa,

miekkailua ja ratsastusta varten. Uintia pääsi harjoittelemaan Vanajaveden aalloilla ja juoksua Aulangon puistokäytävillä.”

”Kilpailujoukkueet saapuivat Hämeenlinnaan noin viikkoa ennen kisoja. Viidentoista maan liput liehuivat rivistössä Aulangon nykyisellä golfkentällä lähellä Katajistoaa.”

”Kisakylää kansoittivat urheilijoiden lisäksi joukkueenjohtajat ja valmentajat. Nämä osallistuivat Helsingissä lauantaina 19.7. olympialaisten avajaisiin muiden urheilijoiden mukana. Hämeenlinnassa omia avajaisia vietettiin päivää myöhemmin. Seremonioita seurasi noin 2000 katsojaa, jotka olivat levittäytyneet Ahveniston maauimalan katsomoon ja harjun rinteille.”

Kilpailut käytiin tahtiin yksi/päivä. Esimerkki viiden kilometrin pituisesta ratsastusradasta Ahvenistolla:

”Kilpailin lähtö oli nykyisen Pullerin kentän kohdalla ja reitti kulki Kahtoilammen kautta nykyisen Vuorentaan vanhainkodin tienoille, yli harjun, Ahvenistonharjun pohjoispäähän ja siitä eteläpäässä sijaitsevaan maaliin.”

Viisiottelun kullat menivät Unkariin ja Ruotsiin.

Mitalitaulukko:

Sijoitus	Maa	Kulta	Hopea	Pronssi	Yhteensä
1.	Unkari	1	1	1	3
2.	Ruotsi	1	1	0	2
3.	Suomi	0	0	1	1

Viitenä kilpailupäivänä Hämeenlinnassa oli noin 5000 katsoja kisoissa. Ammuntaa oli katsomassa 177 maksanutta katsojaa.

Näytöspelejä Kaurialassa:

Kaurialassa pelattiin jalkapallossa ystävyysottelu, joka ei kuulunut viralliseen olympiaohjelmaan (alkujaan Iso-Britannia – Luxemburg 5-3 olympian alkupeleissä) .Täällä pelattiin Kreikka – Iso-Britannia 4-2.

Maahockeypelejä oli kolme, (eivätkä siis nekään kuuluneet viralliseen olympiaohjelmaan),Suomi – Saksa 7 – 0, Puola – Sveitsi 1 – 0 ja Itävalta – Italia 2 – 0. Nämä pelit eivät juuri katsojia kiinnostaneet.

Lähteitä: Arponen, Antti O., Olympiakisat Ateenasta Atlantaan, Porvoo: WSOY, 1996

Vickström, Mika, Helsinki 1952. Helsinki: Suomen Urh.mus.säätiö 2002

Vihervuori, Aimo, Hajanaisia muistiinpanoja

OLYMPIA JA AULANKO (AHVENISTO) 6

Seppo Saarinen

Lisätietoa olympialaisista Hämeenlinnassa

-Arkkitehti Olavi Sahlberg suunnitteli olympialaisia varten Ahvenistolle valkoiset rakennukset. Kun kisoista oli kulunut 50 vuotta, haastateltiin Sahlbergia lehdessä, ja hän kertoi varsin mielenkiintoisen asian: ratsastajat, maastajuoksijat ja miekkailijat ottivat ennen kisaan lähtöä konjakkiryypyn!

-Kaikki asiat kisapaikalla ja Kisakylässä sujuivat osanottajien ja lehtimiesten mielestä täsmällisesti ja määrätietoisesti.

-Chileläiset urheilijat asuivat Kuusistossa. He olisivat halunneet huoneidensa ikkunoihin luukut voidakseen nukkua Suomen valoisissa öissä! Eivät saaneet!

-Chileläinen, ratsastukseen osallistunut kapteeni putosi hevosen selästä ja tuli kävellen maaliin – katsojien suureksi iloksi. Mutta hän tuli maaliin eikä siis Chilen joukkueen suoritusta hylätty.

-Maastoesteratsastusradan pituus oli viisi (5) kilometriä. Siinä oli 24 estettä. Kilpailun aikana jokaisella esteellä oli vahdissa upseeri, aliupseeri ja kirjuri katsomassa, että ratsu ylitti esteen. Ratsuja oli 98 kappaletta. Ne oli saatu lainaksi Ypäjäältä ja Lappeenrannasta. Kilpailijat eivät voineet ratsastaa rataa ennen kuin edellisenä päivänä. Kävellen sai käydä tutustumassa rataan ja esteisiin.

-Kilparatsut arvottiin klo 12.00 kilpailupäivänä. Kello 13.00 lähti matkaan USA:n

McArthur lähti vaikealle radalle, satoi ja ukkonen kävi.

-Hevosia oli hoitamassa seitsemän(7) upseeria, yksitoista (11) aliupseeria, kahdeksankymmentä (80) rakuunaa Lappeenrannasta ja kuusi (6) ratsuttajaoppilasta eli yhteensä 104 henkilöä.